

Veiledning om bedømmelse av doktorgrader ved HVL

Vedtatt av sentralt ph.d.-utvalg ved HVL 15.06.2018

Revidert i samsvar med ph.d.-forskrift gjeldende fra 1.8.2021

1. Forskrift/reglement og utfyllende bestemmelser

Arbeidet med bedømmelse av vitenskapelig avhandlinger for norske doktorgrader ved Høgskulen på Vestlandet reguleres av:

- Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Høgskulen på Vestlandet med utfyllende bestemmelser

Ph.d.-forskrift med utfyllende bestemmelser for den aktuelle grad skal gjøres kjent for alle som deltar i bedømmelsen av doktorgradsarbeider ved institusjonen. Denne veiledningen er avledet av og utformet innen rammen av forskrift/kvalitetssikringssystem, men fokuserer på bedømmelsen spesielt og gir en supplerende omtale av normer og prosedyrer knyttet til bedømmelse av doktorgrader ved HVL.

2. Innledende saksbehandling

2.1 Oppnevning av bedømmelseskomité

Dekan oppnevner sakkyndig komité på minst tre medlemmer etter begrunnet forslag fra studiets programutvalg. Begrunnelsen bør vise hvordan relevant kompetanse er representert ved de enkelte medlemmer og hvordan komitéen samlet dekker avhandlingens fagfelt. Minst ett av medlemmene skal være uten tilknytning til institusjonen. Så vidt mulig skal ett av medlemmene være fra et utenlandsk lærested. Komitéen skal såfremt mulig være sammensatt slik at begge kjønn er representert, og det skal begrunnes særskilt dersom dette ikke lar seg gjøre.

Doktoranden underrettes om komitéens sammensetning. Doktoranden kan gi merknader slik at dekan i sin behandling er best mulig informert om mulig inhabilitet eller andre avgjørende forhold også gjennom informasjon fra kandidaten.

For å sikre rask saksgang oppnevner dekan ett av medlemmene som leder av komitéen etter innstilling fra studiets programutvalg. Dette må være en representant fra institusjonen. Når særlige grunner tilsier det kan dekan oppnevne en administrerende leder blant fagmiljøets egne vitenskapelig tilsatte, som ikke deltar i den faglige bedømmelsen av avhandlingen.

Komitéens leder har ansvaret for å organisere komitéens arbeid, herunder sørge for at arbeidet kommer raskt i gang og at tidsrammen for komitéarbeidet overholdes. Lederen skal bidra til å samordne komitéens innstilling om avhandlingen og avklare arbeidsdelingen mellom komitémedlemmene under disputasen.

Doktorgradsavhandlingen oversendes til komitéen med en oversikt over hvor arbeidet er utført og hvem som har vært veileder(e), og en dokumentasjon av det forskeropplæringsprogrammet kandidaten har fulgt og fått godkjent. Kandidatens gjennomføring av opplæringsdelen er allerede godkjent og skal ikke godkjennes på nytt av komitéen, men oversendes som informasjon som kan tillegges vekt ved komitéens formulering av oppgitt tema for prøveforelesning.

I tilfeller hvor en omarbeidet versjon av samme avhandling er levert inn for ny bedømmelse, bør minst ett medlem fra den opprinnelige bedømmelseskomitéen oppnevnes på nytt for å delta i den nye komitéens arbeid.

Hvis det dreier seg om en kandidat som tidligere har fått refusert en avhandling og som leverer inn et

nytt arbeid til bedømmelse, kan det oppnevnes en helt ny komité.

2.2 Retting av formell art m.v. i doktorgradsarbeidet etter innlevering til bedømmelse

Et arbeid som er innlevert til bedømmelse kan ikke trekkes tilbake. Kandidaten har anledning til å gjøre mindre rettinger av formell art i arbeidet. Søknad om retting av formelle feil leveres inn senest 2 måneder etter at kandidaten har levert sin avhandling. For øvrig er det ikke anledning til å gjøre endringer i det arbeid som er innsendt til bedømmelse.

3. Bedømmelseskomitéens vurdering av avhandlingen

Dekan fastsetter i forbindelse med oppnevningen av bedømmelseskomité en tidsfrist for perioden fra innlevering av avhandling til eventuell disputas som normalt ikke bør være lengre enn 5 måneder. Komitéens bedømmelse - i form av en begrunnet innstilling – må avtales i forhold til dette.

3.1 Beskrivelse av arbeidet

Innstillingen skal inneholde en kort beskrivelse av avhandlingens format (monografi/artikkelsamling), type (for eksempel teoretisk/empirisk arbeid) og størrelse. Videre skal innstillingen inneholde en omtale av avhandlingens vitenskapelige betydning og dens mest sentrale momenter vedrørende teori, hypoteser, materiale, metoder og funn.

3.2 Bedømmelsen av avhandlingen

Doktorgraden er en sertifisering av forskerkompetanse på et bestemt nivå. I tillegg til avhandlingens faglige nivå og kvalitet, kan kompetanse også være dokumentert gjennom prøver og deltagelse i ulike typer tiltak knyttet til opplæringsdelen. Doktoranden skal tilfredsstillende minstekrav til forskerkompetanse – uttrykt gjennom krav til problemformulering, presisjon og logisk stringens, originalitet, beherskelse av aktuelle analysemetoder og refleksjon over deres muligheter og begrensninger, samt oversikt over, forståelse av og et reflektert forhold til annen forskning på området.

I bedømmelsen av avhandlingen legges det spesiell vekt på om avhandlingen er et selvstendig og helhetlig vitenskapelig arbeid på høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, metodisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon, behandling av litteratur og fremstillingsform. Det er spesielt viktig at det blir vurdert om materialet og metodene er tjenlige for de spørsmål som reises i avhandlingen, og om argumentene og konklusjonene som fremføres, er holdbare.

Avhandlingen skal bidra til ny faglig kunnskap og ligge på et nivå som tilsier at det vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelig litteratur.

Hvis avhandlingen er satt sammen av flere enkeltarbeider, må det dokumenteres og vurderes om de etter sitt innhold utgjør et hele. I slike tilfeller skal doktoranden i en egen del av avhandlingen ikke bare sammenfatte, men også sammenstille, de problemstillinger og konklusjoner som legges frem i delarbeidene i et helhetlig perspektiv og på den måten dokumentere sammenhengen i avhandlingen. Denne delen av avhandlingen er derfor meget viktig både for doktoranden og for komitéen i dens vurdering.

Hvis avhandlingen omfatter arbeid med flere forfattere, skal doktoranden innhente erklæringer fra medforfatter(e) og herunder eventuelt hans/hennes/deres samtykke i at arbeidet benyttes som del av doktorgradsavhandlingen. Komitéen skal vurdere om doktorandens innsats i det/de aktuelle arbeidet/arbeider kan identifiseres og om doktoranden står som eneansvarlig for en tilstrekkelig stor del av avhandlingen. Avhandlingens sammenfattende del skal være utformet av doktoranden alene. Dersom doktorandens egen dokumentasjon ikke er tilstrekkelig, kan komitéen innhente ytterligere opplysninger.

I spesielle tilfeller kan komitéen be seg forelagt grunnlagsmaterialet og utfyllende eller oppklarende tilleggsinformasjon.

3.3 Konklusjonen

Her foretas en vurdering og avveining av sterke og svake sider ved avhandlingen. Dette leder til en konklusjon om hvorvidt komitéen finner avhandlingen verdig til å forsvares offentlig i disputas, eller om komitéen anbefaler at avhandlingen ikke godkjennes for disputas. Dissenser skal grunngis i innstillingen.

3.4 Komitéens innstilling

Komitéen avgir begrunnet innstilling til studiets programutvalg. Det er ønskelig at komitéen utarbeider en felles uttalelse, eventuelt vedlagt individuelle uttalelser. Dissenser skal alltid begrunnes. Også i tilfeller der komitéen er enig om konklusjonen, kan det være ønskelig at individuelle uttalelser legges ved.

I de tilfeller hvor komitéen konkluderer med å godkjenne avhandlingen for disputas, bør begrunnelsen kunne formuleres relativt kort. Komitéen bør da bestrebe seg på å gi innstillingen en generell og kortfattet form. I de tilfeller hvor komitéen anbefaler underkjenning av avhandlingen, vil det være naturlig med en noe mer utførlig begrunnelse.

3.5 Omarbeiding av innlevert avhandling

Bedømmelseskomiteen kan på grunnlag av den innleverte avhandlingen og eventuelt tilleggs materiale anbefale at programutvalget gir tillatelse til mindre omarbeiding før endelig innstilling avgis. Det må dreie seg om mindre endringer som ikke er av substansiell karakter for avhandlingen, men som vil løfte den til et høyere nivå. Dette er ikke en normalordning og komiteen bør bare gi en slik anbefaling dersom den mener at en omarbeiding vil kunne gi tilfredsstillende resultat innen rammen av ca. tre (3) måneders arbeidsinnsats. Komiteen skal i slike tilfeller gi en konkret oversikt i skriftlig form over hva kandidaten må omarbeide. Den bør gi noen føringer når det gjelder på hvilke områder avhandlingen må forsterkes (for eksempel metodebruk, forholdet mellom materiale og konklusjon, begrepsbruk, klarhet i problemstilling) uten at anbefalingen kan oppfattes som en forsikring om godkjenning ved bedømmelse.

Dersom komiteen finner at dyptgripende endringer vedrørende teori, hypotese, materiale eller metode er nødvendige for at arbeidet skal kunne anbefales til disputas, skal komiteen underkjenne avhandlingen.

Tillater programutvalget en mindre omarbeiding av avhandlingen, skal det gis en frist for slik omarbeiding som normalt ikke skal være lengre enn tre (3) måneder. Det skal også fastsettes en ny frist for oversendelse av komiteens endelige innstilling.

Muligheten til å foreta mindre omarbeiding skal *ikke* regnes som ny bedømmelse, men fører til at bedømmelsen blir utsatt. Ordningen berører derfor ikke anledningen til ny innlevering dersom avhandlingen deretter blir underkjent.

4. Behandling av bedømmelseskomitéens innstilling om avhandlingen

Komitéens skriftlige innstilling og konklusjon om hvorvidt avhandlingen anbefales godkjent for disputas, sendes programutvalget og skal snarest mulig oversendes doktoranden. Dersom doktoranden har merknader, oversendes disse skriftlig innen 10 dager til programutvalget som videresender dem til komitéens medlemmer. Komitéens eventuelle merknader til disse oversendes tildekan, sammen med komiteens innstilling og kandidatens merknader.

Gjennom behandlingen ved dekan fattes vedtak om arbeidet er verdig til å forsvares offentlig og doktoranden kan fremstille seg for doktorgradsprøven, eller om avhandlingen ikke godkjennes for disputas, herunder om det skal gis en anbefaling om omarbeiding av samme avhandling for

innlevering til ny bedømmelse.

5. Komitéens bedømmelse av prøveforelesning og disputas

5.1 Prøveforelesningen

Formålet med prøveforelesningen er at doktoranden skal dokumentere evne til formidling av forskningsbasert kunnskap. Forelesningen bør normalt legges opp slik at de med utbytte kan følges av tilhørere med forkunnskaper tilsvarende de en ville forvente å finne blant viderekomne studenter i faget (minst ett års utdannelse innen faget).

Tema for oppgitt emne bør normalt ikke hentes fra sentrale problemstillinger i doktorgradsarbeidet. Doktoranden meddeles oppgitt emne for prøveforelesning 10 arbeidsdager før prøveforelesningen skal holdes.

I bedømmelsen av prøveforelesningen vektlegges både faglig innhold og evne til formidling. Prøveforelesningen er en del av doktorgradsprøven og må være godkjent før disputasen. Hvis prøveforelesningen ikke godkjennes, må doktoranden fremstille seg til ny prøveforelesning innen 6 måneder etter første forsøk.

5.2 Disputasen

Disputasen ledes av dekan eller den dekan bemyndiger. Opponentene skal være eksterne medlemmer av bedømmelseskomiteen og utpekes av dekan. Valg av opponenter/bedømmelseskomité bør skje slik at kritiske innvendinger overfor avhandlingen ikke undertrykkes. Første opponent innleder diskusjonen, og annen opponent avslutter disputasen. Øvrige tilstedeværende som ønsker å delta i drøftingene *ex auditorio*, må under disputasen gi melding om dette til disputasens leder innen et tidspunkt som denne fastsetter og kunngjør ved åpningen. For nærmere beskrivelse av disputasens forløp vises til ph.d.-forskriften med utfyllende bestemmelser og for øvrig til tradisjonsbestemte normer for gjennomføring av disputasen for den enkelte grad.

Disputasen skal være en faglig diskusjon mellom opponenter og doktorand vedrørende problemformuleringer, metodisk, empirisk og teoretisk grunnlag, dokumentasjon og fremstillingsform. Det bør legges spesiell vekt på å få etterprøvd holdbarheten av viktige konklusjoner som doktoranden har trukket i sitt arbeid. De problemstillinger som opponentene velger å forfølge, behøver ikke være begrenset til de som er omtalt i komitéinnstillingen. Opponentene bør bestrebe seg på – så langt det er mulig – å gi diskusjonen en form som gjør at også de som ikke har lest avhandlingen eller kjenner fagfeltet inngående, kan følge diskusjonen.

Disputasens leder har ansvar for å disponere tiden hensiktsmessig i henhold til gjennomføring av disputasens ulike deler og innen den tidsramme som er satt for disputasen som helhet. Disputasleder erklærer disputasen for avsluttet. Disputasens leder skal i den forbindelse ikke avsi en vurdering av disputasen, men vise til at komitéens vurdering av disputasen avgis i komitéens innberetning.

5.3 Vurdering av disputasen

Dersom et arbeid er funnet verdig til å forsvares offentlig i disputas, vil dette normalt føre til at avhandlingen og forsvaret av den godkjennes for doktorgraden. Dersom avhandlingens sentrale konklusjoner likevel, i lys av nye momenter som kommer frem under disputasen, viser seg utvilsomt ikke å være holdbare, må bedømmelseskomiteen vurdere disputasen som ikke godkjent. Det samme gjelder dersom det under disputasen kommer frem klanderverdige forhold av vesentlig betydning for vurderingen av arbeidet, som brudd på forskningsetiske normer eller god akademisk skikk for øvrig.

5.4 Komitéens innberetning

Bedømmelseskomiteén sender etter disputasen en innberetning om prøveforelesningen og disputasen samlet sett er godkjent.

Det er komitéens ansvar å avgi en anbefaling om godkjenning eller ikke godkjenning av disputasen. Dersom det fremkommer nye momenter under disputasen som skaper usikkerhet i komitéen og som ikke kan bringes på det rene under selve disputasen, bør komitéen avklare og vurdere eventuelle konsekvenser av disse før den meddeler sin endelige vurdering i innberetningen.

6. Avsluttende saksbehandling

Komitéens innberetning om utfallet av prøveforelesningen og disputasen oversendes dekan for behandling. Dekan står i prinsippet fritt i sine avgjørelser, men det vil bare være aktuelt å fravike en énstemmig komitéinnstilling dersom det foreligger ekstraordinære og tungtveiende grunner for det. Slike grunner kan for eksempel være at komitéen åpenbart har feiltolket institusjonens kvalitetsstandarder, eller at det etter at innberetningen er avgitt, er kommet frem nye opplysninger som har avgjørende betydning for spørsmålet om godkjenning (for eksempel avsløring av "fusk").

Dersom dekan godkjenner disputasen, kreerer ~~rektor~~ dekan doktoranden til doktor.

7. Klagerett

Det vises til bestemmelsene forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Høgskulen på Vestlandet §6-3.